

Posudek diplomové práce

PŘÍPADOVÁ STUDIE ZAHŘÁDKOVÝCH OSAD NA LIBEŇSKÉM OSTROVĚ V PRAZE

Autor: Bc. Veronika Tvardková
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
obor sociální a kulturní ekologie
Praha 2012

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Arnošt Novák
Oponent: PhDr. Miloslav Lapka, CSc.

Obecně: Fenomén zahrádkaření je celkem dobře popsán v zahraniční i domácí sociologické literatuře, od historie s důrazem na ekonomickou funkci samozásobitelství, až po současné přístupy dobrovolné skromnosti (H. Librová), environmentální funkce (I. Rynda, I. Dejmál) a zahrádkaření jak protikonzumní lokální společnost (J. Keller).

Téma zahrádek se stalo výzkumným tématem katedry SKE „Zahrádkové osady, stíny minulosti nebo záblesky budoucnosti?“ a měl jsem tu čest diplomové práce na toto téma také oponovat. Předkládaná práce Bc. Veroniky Tvardkové, celkem 108 stran, je další z této série a hned na počátku je třeba říci, že se liší od ostatních, v pozitivním smyslu zpracování historie zahrádkaření, stejně jako jemnou analýzou zahrádkářských typů

Cílem diplomové práce bylo zjistit reálný stav a fungování dvou pražských zahrádkových osad na Libeňském ostrově. Zjistit sociální, ekonomické a environmentální aspekty zahrádkaření, význam zahrádek pro samotné zahrádkáře a pro koncept trvale udržitelného rozvoje. Zároveň měla práce poskytnout obecný vhled do této problematiky a ukázat historické souvislosti vývoje zahrádkových osad (str.12).

Po metodologické stránce jde o práci dobře zvládnutou v teoretické i empirické části, autorka se pohybuje s jistotou na tomto poli. Tím spíše mám otázku na určitý rozpor: Autorka rozebírá čtyři pilíře SD, tak jak jsou abstrahovány z definice I. Ryndy. V samotném členění a zpracování empirické části diplomové práce používá autorka klasické tři pilíře a členění na environmentální, ekonomické a sociální aspekty zahrádkaření. Jak jsou tedy čtyři pilíře všeobecně přijímány?

Za velmi zdařilou považuji část pojednávající o historii zahrádek v Evropě a u nás. Jde o čtivou kapitolu, vycházející z „klasických“ autorů té doby (J. Sv. Procházka například) a všímající si také sociálního kontextu (K. Čapek). Zahrádkářské osady nikdy nebyly silným partnerem při projednávání územního plánu města. Byly spíše trpěným, někdy podporovaným, jindy ignorovaným zázemím, potenciálním zdrojem pro výstavbu nebo veřejnou zeleň. Toto postavení se v mnohém dodnes nezměnilo. Vidíme zajímavé paralely mezi podporou zahrádek

za druhé světové války a za socialismu, ze sociologického hlediska si dovoluji tvrdit, že se stejnou motivací apolitičnosti obyvatel, která vyústila v 70. a 80. letech v nepsanou dohodu o nezasahování státu do soukromých aktivit chalupářů a na druhé straně do nezasahování občanů do politiky KSČ.

Dnes stojí zahrádkové osady na rozcestí, nesou v sobě dědictví z dob svého vzniku – samozásobitelské funkce, relaxační, sociální kontakty zvláště pro důchodce a funkce zcela nové – environmentální hodnoty města, spekulace soukromých majitelů zahrádek na pozemky pro výstavbu, podnikání apod. To je dáno tak sociální strukturou zahrádkářů, která zdaleka již není homogenní ani věkově ani příjmově, ani z hlediska ostatních klasických sociologických ukazatelů vzdělání, profese, bydlení atd.

Autorka dobře popisuje subkulturu Libeňského ostrova – dnešní hospůdka U Budyho, majitel P. Placák, dříve Eduard Štorch a jeho Dětská farma, skauti, vodáci, loďaři, a z druhé strany autobazar, rozpadající se loděnice a nenápadná změna ve využití území ze zátopové oblasti na oblast rozvojovou s projektem Doky Libeň pro bohaté majitele luxusních bytů s jachtou. Změnilo se postavení ze zahrádek na městskou zeleň a park, pod taktovkou magistrátu, po povodni 2002 byly rozdány výpovědi z nájmu, zatím neúspěšně.

Otázka: Kdo bude silnější? Z hlediska korupční společnosti, klientelismu a podezřelých kauz Magistrátu hl. m. Prahy je vývoj již bohužel narýsován, pokud nedojde ke změně osob a prostředí, nejen k jejich vystřídání. Rád bych znal názor autorky, podložený znalostí konkrétní situace spolků na Libeňském ostrově, a rád bych se mýlil (viz reakce starosty v příloze).

Oceňuji jemnou typologii zahrádkářů v empirické části, stejně jako podrobný rozbor sociálního environmentálního a ekonomického aspektu trvalé udržitelnosti v zahrádkové osadě Libeňský ostrov. Podle mého názoru se však ukazuje paradox této subkultury a tou je fenomén kontroly:

- Kontroly ve vztahu zahrádkářů k přírodě – příroda je krásná, je to ta jejich příroda na zahrádce a musí být pod kontrolou. To dokonce vyžaduje osadní řád, včetně kontroly zda je vypleto a uklizeno. Povodeň byla v tomto smyslu divoká příroda bez kontroly a vedla k odchodu těch, kteří nejen neměli síly a finance, ale také, podle mého, nepřežili zklamání ze zkázy, kdy se příroda vymkla 80 let budované kontrole.

- Kontroly ve vztahu ke komunitě – jde o znaky kontroly podobné jako v rurální komunitě. I přes drobné hašteření se této kontrole rádi zahrádkáři podřizují – jako protiklad k odosobnělému a virtuálnímu životu ve městě. Inovace ve smyslu permakultury v této kolonii neexistuje snad ani ve vědomí.

Kriticky: V závěru bych očekával konzistentní odpovědi na čtyři výzkumné otázky práce, nikoli v podstatě pokračování a prohlubování textu, jakkoli je zajímavé. Neodborná literatura? (str. 14). Toto pojmenování asi není nejlepší. Unikl překlep přímo v názvu práce, alespoň v mojí verzi, doporučuji jej opravit třeba ručně. Domnívám se, že i přes kvalitativní přístup

by porovnání tří pilířů SD prospěly základní grafy. Tyto připomínky nesnižují samotnou hodnotu práce.

Práce čerpá z bohaté literatury a je zde také rozsáhlá obrazová příloha autorky, včetně jejích vlastních fotografií.

Závěr: Autorka Bc. Veronika Tvardková v předkládané diplomové práci naplnila cíle práce, pracuje adekvátně s primární a sekundární literaturou, převážně českou, jak vyplývá ze zaměření práce, vyjadřuje se kultivovaným jazykem a splňuje požadavky, kladené standardně na tento typ prací. Uvedené náměty a kritické připomínky by měly sloužit k další profilaci tohoto tématu a nesnižují kvality předkládané práce. Z výše uvedených důvodů rád navrhuji tuto diplomovou práci k obhajobě s celkovým hodnocením výborně v rozsahu 16-18 bodů s konečným hodnocením v závislosti na samotné obhajobě.

PhDr. Miloslav Lapka, CSc.

FFUK Praha a EF JU v ČB

V Českých Budějovicích 10.6.2012